

Smernice za tolmačenje na daljavo

VERZIJA 2.0

Pripravila

DELOVNA SKUPINA ZA TOLMAČENJE NA
DALJAVO

Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije
Krekov trg 10, Ljubljana

Kazalo

1. Uvod.....	3
2. Opredelitve.....	4
3. Lokacija tolmačev.....	5
3.1 Tolmačenje v tolmaškem studiu.....	6
3.2 Delo z lastne lokacije v skrajnih primerih.....	7
4. Platforme za simultano tolmačenje na daljavo.....	7
5. Razpoložljivost konferenčne tehnika.....	8
6. Medsebojno sporazumevanje.....	8
7. Dostop do ustreznih gradiv.....	8
8. Informativni sestanek.....	8
9. Pravni vidiki.....	9
10. Plačilo.....	11
11. Tehnične zahteve.....	11
12. Zdravstveni vidiki: okvara sluha.....	13
13. Zaključek.....	15
Priloga 1: Zahteve za zagotavljanje varnosti in zdravja tolmačev in tehnikov....	16
Priloga 2: Kratek kontrolni seznam za tolmačenje na daljavo.....	17
Priloga 3: Podrobnejši kontrolni seznam za tolmačenje na daljavo.....	18
Priloga 4: Izjava o omejitvi odgovornosti pri prenašanju tolmačenja v živo ali naknadni uporabi posnetkov tolmačenja.....	20
Priloga 5: Kontrolni seznam za tolmačenje na daljavo z lastne lokacije v skrajnih primerih.....	21

1. Uvod

Tolmačenje na daljavo se je sprva uporabljalo na področju skupnostnega tolmačenja, ko zaradi različnih omejitev ni bilo mogoče zagotoviti prisotnosti tolmača (v zdravstvu, policijskih postopkih, na sodiščih). S pandemijo novega koronavirusa in omejitvami glede druženja in organizacije dogodkov, ko so se sestanki, predavanja in konference malodane čez noč preselili v spletno okolje, pa se je tolmačenje na daljavo uveljavilo tudi na področju konferenčnega tolmačenja.

Z napredkom informacijsko-komunikacijske tehnologije je postalo možno organizirati in izpeljati dogodke, četudi vsi udeleženci niso na istem kraju. Zastavlja pa se vprašanje, v kolikšni meri uporaba te možnosti vpliva na kakovost komunikacije ter udeležence v njej.

Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije prepoznava potencial, ki ga prinaša nadaljnji razvoj in napredek informacijsko-komunikacijske tehnologije na področju tolmačenja na daljavo. To organizatorjem in udeležencem dopušča možnost mednarodnih izmenjav in sodelovanja, tudi kadar fizično srečevanje ni mogoče. Vendar pa različni načini uporabe storitev konferenčnega tolmačenja na daljavo največkrat ne omogočajo pogojev dela, ki jih tolmači potrebujemo za kakovostno opravljanje svojih storitev.

Za tolmačenje na daljavo je na področju mednarodno veljavnih standardov z letom 2022 začel veljati standard ISO 24019:2022¹ s temeljnimi tehničnimi zahtevami, ki jih morajo izpolnjevati platforme za simultano tolmačenje na daljavo. Drugi vidiki, npr. številčnost ekip, trajanje dogodka in drugi delovni pogoji, še niso dokončno izoblikovani in bodo odvisni od mnogih testiranj in raziskav, ki še potekajo.

V nadaljevanju so predstavljeni minimalni standardi in priporočila Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije, ki temeljijo na smernicah Mednarodnega združenja konferenčnih tolmačev AIIC² in najboljših praksah ter določajo delovne pogoje za konferenčno tolmačenje na daljavo, ali krajše tolmačenje na daljavo (TnD). Prvotno različico iz junija 2020 smo v letu 2022 posodobili glede na razvoj stroke in prakse.

V pričujočih smernicah želi Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije orisati najpomembnejše nove vidike zagotavljanja storitev tolmačenja na daljavo v konferenčnem okolju. Dejstvu, da se udeleženci oziroma tolmači v tak dogodek vključujejo z več lokacij, je treba prilagoditi organizacijo in tudi potek dela. Gre za smernice, ki bodo v pomoč konferenčnim tolmačem, naročnikom storitev, organizatorjem dogodkov, uporabnikom tolmačenja, razvijalcem in ponudnikom tehnične opreme za tolmačenje na daljavo ter pogodbenim strankam. Tako bo lahko morebitna odločitev za tovrstno tolmačenje temeljila na tehtnem premisleku in preučitvi vseh možnosti, ki so na voljo.

Opomba: Ta dokument ne zajema dogodkov s tolmačenjem brez prenosa slike govorcev in/ali občinstva/poslušalcev do tolmača (denimo telefonskih klicev ali avdiokonferenčnih klicev).

V primeru dodatnih vprašanj ali dvomov glede organizacije ali različnih vidikov tolmačenja na daljavo smo v ZKTS na voljo na zkts@zkts.si ali 041 648 416.

¹ [ISO 24019:2022 Simultaneous interpreting delivery platforms — Requirements and recommendations](#)

² AIIC Taskforce on Distance Interpreting. [AIIC Guidelines for Distance Interpreting \(Version 1.0\)](#). aiic.org Published: January 11, 2019 Last updated: March 17, 2020. Dostop 12. aprila 2022. Executive Committee. [AIIC Covid-19 Distance Interpreting Recommendations for Institutions and DI Hubs](#). aiic.org March 27, 2020. Dostop 9. oktobra 2020.

2. Opredelitve

Kognitivna obremenitev

Kognitivna obremenitev pri tolmačenju je na podlagi izsledkov kognitivnih raziskav opredeljena kot skupek kognitivnih nalog, ki jih mora tolmač v danih razmerah opraviti za izvedbo tolmačenja.

Jezikovna ekipa

Skupina tolmačev, ki na dogodku pretežno delajo v isti ciljni jezik in so zato del iste fizične ali virtualne kabine, npr. slovenska jezikovna ekipa.

Tolmaški studio

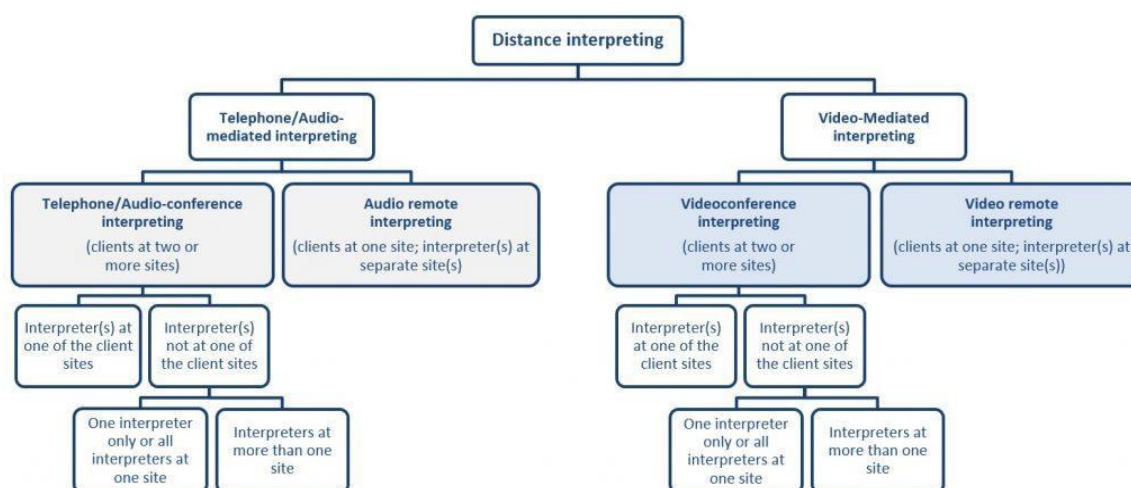
Prostor ali kraj, kjer ponudnik platforme jezikovnim ekipam omogoča sočasno opravljanje dela ob fizični ali virtualni prisotnosti tehnika.

Tolmačenje na daljavo – TnD (angl. *distance interpreting, remote simultaneous interpreting in video remote interpreting*)³

Tolmačenje s pomočjo informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), ki se izvaja ločeno od govorcev in udeležencev/poslušalcev, samo s prenosom zvoka govorcev (tolmačenje zvoka na daljavo) ali s prenosom zvoka in slike govorcev (videotolmačenje na daljavo) do tolmačev. Glavne značilnosti tolmačenja na daljavo: tolmači govorca in poslušalcev ne vidijo neposredno, temveč dogajanje (govorca, poslušalce in slikovno gradivo, vidno poslušalcem) spremljajo prek enega ali več zaslonov po internetni povezavi.

Klasifikacija različnih načinov tolmačenja na daljavo glede na medij komunikacije:

Classification – by medium of communication

© AVIDICUS 20018-18

³ AIIC sicer razlikuje med *distance interpreting* (DI), *remote simultaneous interpreting* (RSI) in *video remote interpreting* (VRI), vendar razločevanje za potrebe teh smernic ni potrebno. Za več informacij glej Executive Committee [AIIC Position on Distance Interpreting](http://www.aiic.org). aiic.org March 5, 2018. Dostop 9. oktobra 2020.

3. Lokacija tolmačev

Tolmačenje na daljavo lahko poteka na več načinov, odvisno od tega, kje so tolmači in udeleženci:

- **telekonferenčno tolmačenje:** tolmači so z nekaterimi udeleženci na isti lokaciji, nekaj govorcev pa se javlja od drugod;
- **tolmačenje na daljavo iz tolmaškega studia:** vsi tolmači so na isti lokaciji, v tolmaškem studiu, udeleženci pa so na drugi lokaciji ali lokacijah;
- **tolmačenje na daljavo iz skupne kabine:** posamezna jezikovna ekipa je na eni lokaciji, npr. v manjšem studiu z eno kabino ali v drugem skupnem, za tolmaške potrebe opremljenem prostoru, vendar je ločena od drugih jezikovnih ekip;
- **virtualna kabina oz. virtualna ekipa:** tolmači delajo vsak na svoji lokaciji, vendar lahko komunicirajo s tolmači za isti jezik in ostalimi člani tolmaške ekipe.

Simultano konferenčno tolmačenje je timsko delo, zato je treba zagotoviti pogoje za nemoteno sodelovanje med tolmači za isti jezik in tolmači za druge jezike (npr. pri sporazumevanju, sodelovanju, menjavi tolmačev). **Priporočljivo je, da so vsi tolmači v istem prostoru** (najbolje z udeleženci na isti lokaciji ali vsaj v studiu za tolmačenje na daljavo), saj je takrat sodelovanje najbolj učinkovito. Če so tolmači ene jezikovne ekipe v istem prostoru, se izognejo dodatnim kognitivnim obremenitvam, poleg tega pa lažje⁴:

- pomagajo kolegu pri beleženju števil, okrajšav ali lastnih imen,
- pomagajo kolegu pri neznanih ali strokovnih tehničnih izrazih,
- pomagajo kolegu slediti dokumentu, ki ga govorec bere (pre)hitro (zlasti ko govorec izpusti odstavek ali spremeni vrstni red predstavitve),
- nadzirajo izhodni kanal kolegov v kabini (v kabini z retourjem⁵),
- nadzirajo vhodni kanal kolegov v kabini (da se prepreči nepotrebna uporaba releja⁶),
- rešujejo tehnične težave,
- prevzamejo mikrofonski ob nepredvidenih situacijah (napadu kašlja ipd.).

---

⁴ Trenutno dostopni programi in platforme za tolmačenje na daljavo omogočajo internetni klepet med kolegi, vendar to poveča kognitivno obremenitev tolmača.

⁵ Retour pomeni tolmačenje iz maternega v drugi aktivni jezik (vir: [SCIC](#), dostop 10. aprila 2022).

⁶ Rele ali relay včasih imenujejo tudi posredno tolmačenje. Tolmač prevaja jezik, ki ni v njegovi jezikovni kombinaciji, prek drugega jezika (vir: [SCIC](#), dostop 10. aprila 2022).

3.1 Tolmačenje v tolmaškem studiu

Tolmaški studio tolmačem, angažiranim za isti dogodek, omogoča, da delo ob prisotnosti tehnika opravljajo na isti lokaciji, kadar iz utemeljenih razlogov ni izvedljivo, da bi bili na isti lokaciji kot drugi udeleženci. Gre za delo v nadzorovanih pogojih, kjer **ponudnik studia in/ali platforme zagotovi in prevzame odgovornost za:**

- kakovostno in stabilno podatkovno/internetno povezavo,⁷
- zaupnost komunikacije brez uhajanja podatkov,
- ločen, zvočno izoliran prostor za delo (v idealnih razmerah tolmaške kabine, ki ustrezajo standardu ISO 2603:2016 za vgradne tolmaške kabine oziroma ISO 4043:2016 za premične tolmaške kabine),
- tolmaške konzole, ki ustrezajo standardu ISO 20109:2016, Priloga B.1, ali tolmaške vmesnike z enakimi osnovnimi funkcijami,
- dostop do konferenčnega gradiva, ki ga lahko tolmač vidi na zaslonu, ko se prikazuje poslušalcem.

Podrobnejše informacije o postavitvi takšnih studiov so predstavljene v [AIIIC-ovih smernicah za tolmačenje na daljavo](#).

Posredno prejetje informacij (npr. na zaslonu in/ali iz zvočnega vira) močno poveča kognitivno obremenitev tolmača. Za neprekinjeno zagotavljanje kakovostnega tolmačenja v tolmaškem studiu je treba v primeru daljšega dogodka zagotoviti dodatne tolmače.⁸

Tehnična in druga oprema tolmaških kabin

- Tolmaške konzole morajo ustrezati standardu ISO 20109:2016.
- Če se uporabljajo programski tolmaški vmesniki, morajo omogočati enake osnovne funkcije kot tolmaške konzole. Ponudniku platforme za tolmačenje na daljavo se zagotovi dostop do programske opreme prek ločenega računalnika ali namenske delovne postaje od začetka do konca tolmačenja.
- Vsakemu tolmaču se zagotovi delovna površina, na kateri je dovolj prostora za prenosni računalnik in pisno gradivo.
- Stoli vseh tolmačev so nastavljivi.⁹
- Vsakemu tolmaču se zagotovi nastavljiva in stabilna namizna bralna lučka z nizko emisijo toplote.
- Oprema za tolmačenje (tolmaške konzole, vmesniki) mora biti dostopna vsem, tudi starejšim in invalidom.

⁷ Internetna povezava/pasovna širina: za vsako videopovezavo HD je treba vključno z zvokom zagotoviti 4 Mbps. Primer: Če potrebujemo 1 videopovezavo za govornika (bližnji posnetki obrazne mimike), 1 videopovezavo za govornika na odru, 1 videopovezavo za prikaz udeležencev, 1 videopovezavo za prikaz gradiva, mora skupna hitrost prenosa k uporabniku znašati 16 Mbps. Celotna pasovna širina mora biti na razpolago ves čas, ne zgolj v smislu »najvišje hitrosti prenosa podatkov«.

⁸ Prihodnje raziskave bodo verjetno prinesle nova spoznanja na tem področju. Trenutno Služba za tolmačenje in konference Evropske komisije (SCIC), Evropski parlament, Svet Evrope in zasebni organizatorji pri zagotavljanju tolmačenja na daljavo med kosili in večerjami Evropskega sveta omejujejo dolžino sestankov.

⁹ Za podrobnosti glej ISO 20109:2016, Priloga B.

3.2 Delo z lastne lokacije v skrajnih primerih

Če zaradi javnozdravstvenih, pravnih in/ali uradnih omejitev ni nobene druge možnosti, lahko tolmači izključno začasno in izjemoma delajo z lastne lokacije. V takem primeru mora delodajalec/naročnik ali ponudnik platforme poskrbeti in prevzeti odgovornost za:

- kakovostno in nemoteno podatkovno povezavo,
- zaupnost komunikacije,
- tolmaške vmesnike, ki zagotavljajo enake osnovne funkcije kot tolmaške konzole v skladu s standardom ISO 20109:2016, Priloga B1,
- dostop tolmačev do dokumentov konference in sočasno prikazovanje dokumentov udeležencem in tolmačem,
- obveščanje tolmačev o primerni zvočni izolaciji, da se prepreči zvočno uhajanje občutljivih ali zaupnih informacij (v idealnem primeru so to kabine, skladne s standardom ISO 2603:2016 (vgradne kabine) in ISO 4043:2016 (montažne kabine)),
- dostop tolmačev do varnega in nadzorovanega računalniškega omrežja, npr. prek navideznega zasebnega omrežja (VPN) in prenosnega računalnika, ki ga zagotovi delodajalec/naročnik,
- zaščito sluha, ki mora biti vgrajena v sistem, da se preprečijo poškodbe sluha,
- sistem, ki omogoča učinkovito ekipno delo v posameznih jezikovnih ekipah in med njimi, da se zmanjša dodatna kognitivna obremenitev,
- sistem, ki omogoča učinkovit rele, da se zmanjša dodatna kognitivna obremenitev,
- sistem, ki omogoča učinkovito komunikacijo s povezovalcem dogodka in tehniki,
- pregled tolmača nad govorcem, povezovalcem in občinstvom (za povratne informacije v živo),
- zadostno število tolmačev, da se ohranja kakovost tolmačenja ob upoštevanju povečane kognitivne obremenitve tolmačev, ki signal prejemajo posredno (npr. preko ekrana ali zvočne povezave), in dejstva, da so možnosti sporazumevanja s tolmači za isti jezik ali druge jezike omejene.

4. Platforme za simultano tolmačenje na daljavo

Trenutno obstaja na trgu več platform za simultano tolmačenje na daljavo. AIIC je leta 2019 preizkusil več platform (po abecednem redu: Catalava, Interactio, Interpretify, KUDO, Olyusei, Voiceboxer), rezultati so dostopni [tukaj](#). Izkazalo se je, da zaenkrat nobena platforma v celoti ne ustreza zahtevam standardov ISO. V letu 2019 je preizkus platform izvedla tudi Služba za tolmačenje pri Evropski komisiji SCIC, ki je svoje rezultate [tudi javno objavila](#) in sklenila, da bi se tovrstne možnosti lahko uporabljale le kot dopolnilo, zlasti v primerih, ko logistično ali praktično ni mogoče zagotoviti tehničnih zmogljivosti za simultano tolmačenje.

Belgijska zbornica konferenčnih tolmačev CBTI/BKVT je leta 2020 pripravila [primerjalno tabelo](#)¹⁰, zlasti za v Evropi dostopne možnosti: iBridge People, Interactio, Interpretify, KUDO, VoiceBoxer in Zoom. Pri tem je treba opozoriti, da je Zoom v nasprotju z drugimi predstavljenimi rešitvami in poimenovanjem tabele videokonferenčni program in ne tolmaška platforma. To v praksi pomeni, da nima posebnega tolmaškega vmesnika, ki bi omogočal polno funkcionalnost in ustrezne pogoje dela, čeprav prihaja do določenega napredka in je npr. od leta 2022 možno zagotavljati posredno tolmačenje prek drugih jezikov. Pri sprejemanju naročil prek tega, sicer v javnosti razširjenega programa, kot tudi prek vseh drugih zgolj videokonferenčnih programov, je zato potrebna previdnost, zlasti če gre za daljše dogodke.

---

¹⁰ Na voljo le v francoščini.

Tolmačem svetujemo, da se seznanijo s čim širšim naborom platform in možnosti, saj je trenutno nemogoče napovedati, katere bodo dolgoročno obstale na trgu in za katere se bodo odločali naročniki (na našem, evropskem ali globalnem trgu).

5. Razpoložljivost konferenčnega tehnika

Tolmaču mora biti ves čas trajanja dogodka na voljo najmanj en konferenčni tehnik, ki skrbi za pravilno delovanje opreme. V tolmaškem studiu je za nadzor in upravljanje celotnega sistema za tolmačenje zadolžen tehnik na kraju samem, tolmačem, ki tolmačijo drugje, pa je tehnik na voljo virtualno.

6. Medsebojno sporazumevanje

Tolmaška konzola mora imeti posebno funkcijo, ki omogoča nemoteno sporazumevanje tolmača z ostalimi akterji. Uporaba te funkcije mora tolmača zgolj minimalno dodatno kognitivno obremenjevati, da ne moti tolmačenja. Sistem omogoča medsebojno sporazumevanje med:

- tolmačem in tehnikom,
- tolmačem in povezovalcem dogodka,
- tolmači, ki uporabljajo isti izhodni jezikovni kanal,
- vsemi tolmači, ki tolmačijo na istem dogodku.

7. Dostop do ustreznih gradiv

Tolmaču se mora omogočiti centraliziran dostop do vseh ustreznih gradiv za dogodek, in sicer dovolj časa pred dogodkom in ves čas njegovega trajanja.

Tolmaču mora biti med dogodkom na voljo kontaktna oseba, od katere lahko pridobi morebitno manjkajoče gradivo, na katero se udeleženci sklicujejo.

8. Informativni sestanek

Tolmač mora imeti možnost tehničnega sestanka, kjer se nauči uporabljati in v praksi preizkusi zadevno platformo za tolmačenje na daljavo, njegov čas za pripravo pa naj se ustrezno finančno ovrednoti.

Naročnikom je treba omogočiti testno uporabo platforme za tolmačenje na daljavo in jim zagotoviti želeno raven podpore. Pred dogodkom je priporočljivo organizirati skupni informativni sestanek tolmačev, govorcev in organizatorjev dogodka s tehničnim preizkusom glede na predviden potek dogodka (generalka). Tako se bodo tolmači lahko seznanili z glasovi in načinom govora ali gestikulacijo govorcev, pridobili pomembne informacije o dogodku in se čim bolje pripravili na tolmačenje, govorniki in organizatorji pa se bodo lahko bolj seznanili s platformo in prejeli pomembne povratne informacije, npr., da je treba počakati dlje (pribl. tri sekunde), preden se zastavi vprašanje, ipd.

9. Pravni vidiki

Ne glede na izbrano rešitev morajo biti pri tolmačenju na daljavo (tako iz tolmaških studiev kot z lastne lokacije v skrajnih primerih) izpolnjene temeljne pravne določbe. Poskrbeti je treba, da se prepreči **neželen dostop do ustnih in pisnih vsebin**. Poleg tega nekateri ponudniki platform zahtevajo **neposreden dostop do tolmačevih naprav** (npr. zaradi namestitve, upravljanja in pomoči na daljavo), s čimer lahko potencialno dostopajo do občutljivih podatkov na tolmačevem računalniku. Zato je nujno vnaprej sprejeti ukrepe za varstvo podatkov, da bo storitev mogoče izvajati skladno s Splošno uredbo o varstvu podatkov in poslovnimi sporazumi o nerazkrivanju informacij.

V situaciji tolmačenja na daljavo je še težje varovati **avtorske pravice** (npr. težko je preprečiti nepooblaščen snemanje tolmačenja, ki se pretaka po spletu). Vprašanje odgovornosti je izjemno pomembno, vendar nikakor ne sme biti konferenčni tolmač tisti, ki bi moral odgovarjati za spoštovanje teh pravic ali nemoteno delovanje sistemov.

Poleg tega se pri tolmačenju na daljavo porajajo že stara vprašanja, ki so v novih razmerah še bolj pereča, kot so **trajanje storitve, nadure, nadomestila v primeru odpovedi, število tolmačev v ekipi, dodatki za naporno delo, pravica do zavrnitve tolmačenja in obvezno usposabljanje na novih platformah ter obvezni preizkusi oz. generalke**.

Zaupnost in varstvo podatkov

Tolmači so pri svojem delu zavezani k molčečnosti in varovanju podatkov, vendar pa tolmačenje na daljavo prinaša nove izzive, na katere mora biti tolmač pozoren, ko sprejme naročilo. Tolmačenje na daljavo se večinoma izvaja prek oblaka, torej strežnikov, ki so lahko nameščeni kjerkoli na svetu in s tem podvrženi drugi zakonodaji. Tudi če tolmač dela v studiu, ni nujno, da tolmačenje poteka prek lokalnih strežnikov, hkrati pa lahko lokacija strežnika pomembno vpliva na naročnikov izbor platforme.

Tolmačem tudi iz teh razlogov odsvetujemo opravljanje dela z lastne lokacije.

Zaupnost in varstvo podatkov naj se uredi z zavezujočim sporazumom med pogodbenimi strankami, ki zagotovijo delovno okolje in sisteme za prenos podatkov. S sporazumom naj se določi, kdo je odgovoren za skladnost infrastrukture, ki se povezuje s podatkovnim sistemom dogodka, z zahtevanimi ukrepi za zagotavljanje zaupnosti in varstva podatkov. **Z izjavo o omejitvi odgovornosti naj se izključi odgovornost tolmača.**

Izjava o omejitvi odgovornosti

Naročniki morajo tolmače zaščititi z izjavo, ki v skladu z nacionalno zakonodajo omejuje odgovornost tolmačev, ki delajo v tolmaških studiih ali – kadar zaradi javnozdravstvenih, pravnih ali uradnih omejitev ni drugih možnosti – v skrajnih primerih delajo z lastne lokacije. Izjava mora vsebovati točke, navedene v nadaljevanju.

Tolmač ne odgovarja za:

- prekinitve storitve,
- nezadostno ločljivost, zamrznitev ali izpad slike,
- delni ali popolni izpad in/ali motnje zvoka,
- nepooblaščen dostop do osebnih ali zaupnih podatkov,
- uhajanje informacij zaradi nezadostne zvočne izolacije,
- izgubo podatkov.

Tolmač je dolžan obvestiti delodajalca/naročnika o vseh pomanjkljivostih avdio- in videesignala oziroma o drugih težavah, ki vplivajo na kakovost storitve. Te so med drugim lahko:

- nezadostna ločljivost, zamrznitev ali izpad slike,
- delni ali popolni izpad zvočnega signala, motnje zvoka.

Tolmač lahko tolmači samo to, kar sliši, zato mora delodajalca/naročnika vnaprej opozoriti na možnost prekinitve zvoka in se dogovoriti o ustreznem protokolu. Če kakovost avdio- in/ali videesignala ne omogoča kakovostne tolmaške storitve, se lahko zgodi, da bo simultano tolmačenje treba prekiniti.

Kadar se to zgodi med tolmačenjem, je priporočljivo, da tolmač mirno, profesionalno in razločno poda izjavo o omejitvi odgovornosti zaradi slabega zvoka, npr.:

To je sporočilo vaših tolmačev: žal je kakovost zvoka tako slaba, da je tolmačenje zelo oteženo, zato začasno prekinjamo tolmačenje, ki se bo ponovno začelo, ko bo kakovost zvoka na sprejemljivi ravni.¹¹

Osebni podatki

Vselej je treba spoštovati pravila o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in pravila o prostem pretoku osebnih podatkov.¹²

Snemanje in predvajanje po spletu

Predpisi o intelektualni lastnini¹³ določajo, da je treba za snemanje tolmaških storitev od tolmača pridobiti predhodno pisno soglasje.

Priporočljivo je, da tolmač v pogodbo z naročniki vključi določbe, ki urejajo pravico do uporabe tolmaških storitev. To vključuje tudi 30-odstotni dodatek h končni ceni.

Prenosu v živo preko spleta in/ali posnetku v arhivu je treba dodati izjavo o omejitvi odgovornosti, v kateri je navedeno, da je tolmačenje prek videa ali avdia namenjeno lažjemu sporazumevanju med dogodkom in ne predstavlja verodostojnega zapisa dogodka (gl. Priloga 4: Izjava o omejitvi odgovornosti pri prenašanju tolmačenja).

Trajanje tolmačenja

Tolmačenje na daljavo tolmače dodatno kognitivno obremeni, tolmač se zaradi posrednega spremljanja dogajanja (prek zaslona) hitreje utruje, med delom z lastne lokacije pa potrebuje tudi ustrezno opremo in skrbi za tehnično izvedbo na svoji strani. Tudi če je virtualno prisoten tehnik, mora tolmač obvladovati situacijo, da se ustrezno odzove, če pride to tehničnih težav, kar je še ena od pomembnih dodatnih kognitivnih obremenitev.

Zaradi dodatne kognitivne obremenitve in hitrejše utrujenosti priporočamo, da tolmačenje na daljavo ne traja več kot dve uri v sklopu, da skupno trajanje tolmačenja na dan ne presega štiri ure oz. izjemoma dvakrat po dve uri in pol ali da se ustrezno poveča tolmaška ekipa (npr. trije tolmači namesto dveh). Poleg tega je treba zagotoviti zadostno število odmorov.

---

¹¹ Vir: Intervju s Chrisom Guichotom de Fortisom (Interpreting Summit – TerpSummit 2021, 22.–24. februar 2021)

¹² Glej npr. [Splošno uredbo o varstvu podatkov](#)

¹³ Glej [Splošno konvencijo o avtorskih pravicah](#) in [Bernsko konvencijo za varstvo književnih in umetniških del](#).

10. Plačilo

Priporočamo, da se zgoraj navedeni vidiki odražajo tudi v honorarju za tolmačenje na daljavo, ki v nobenem primeru ne bi smel biti nižji od honorarja za klasično konferenčno tolmačenje¹⁴. Priporočamo dodatek v višini 20–25 % ali oblikovanje cene za projekt (pri čemer cena vključuje tolmačenje, priprave, vložek v tehnično opremo, spoznavanje uporabljene platforme, dodatni stres in kognitivno obremenitev ipd.).

11. Tehnične zahteve

Obstaja več mednarodno dogovorjenih in splošno uporabljenih standardov ISO. Standardi določajo tehnične zahteve za opremo za simultano tolmačenje ter kakovost prenosa zvoka in slike do tolmačev, kadar so tolmači fizično prisotni na kraju samem (ISO 2603, 4043, 20108 in 20109). Čeprav se z izjemo nekaterih posebnih zahtev glede načina tolmačenja na daljavo v standardu ISO 20108 te zahteve prvotno niso nanašale na opremo za tolmačenje na daljavo, obstaja več pomembnih parametrov za simultano tolmačenje, ki veljajo tudi za ta način tolmačenja (gl. tudi ISO 24019:2022).

Pri simultanjem tolmačenju na daljavo je treba upoštevati naslednje osnovne parametre in funkcije:

Zasloni in vizualizacija dogajanja

Pri delu v tolmaških studiih tolmači niso v konferenčni dvorani, zato se jim zagotovi možnost spremljanja dogajanja v njej prek zaslonov. Enako velja tudi, kadar govorci in udeleženci niso v konferenčni dvorani, temveč na drugih lokacijah.

Zasloni, najbolje LED, morajo biti dovolj veliki, da tolmač jasno vidi prikazano besedilo ali slike oz. slikovno gradivo.

Zasloni naj se namestijo v vsako kabino ali pa se pred kabino ali kabine namesti večji zaslon.

Pri vseh oblikah tolmačenja na daljavo, torej tudi za delo z lastne lokacije, mora imeti tolmač možnost, da prek ločene videopovezave, po možnosti na posebnem zaslonu, vidi govorce, ki se z različnih mest vključujejo v dogodek, in slikovno gradivo, ki se prikazuje udeležencem. Aktivni govorec naj bo prikazan na najmanj 65 % glavnega zaslona z ustreznim razmerjem med višino in širino. Ostali udeleženci, vključno s predsedujočim/predsedstvom, so skupaj s širokim planom dvorane (dogodka) prikazani na preostanku zaslona ali na ločenih zaslonih. Ob uporabi pretvorbe govora v besedilo je treba za prikaz takega besedila zagotoviti ločen zaslon.

Slika, prikazana na zaslonu, mora biti visoke kakovosti (ostrina, barva, kontrast, svetlost in finost) in dovolj velika, da je dobro vidna. Tolmač mora imeti možnost prilagajanja svetlosti slike.

---

¹⁴ Tolmačenje na daljavo omogoča najemanje tolmačev z različnih krajev sveta in iz različnih časovnih pasov. Določeni naročniki ali posredniki že danes skušajo angažirati tolmače s cenovno ugodnejših lokacij, ne glede na njihovo usposobljenost in kakovost dela, kar lahko povzroči vsesplošno nižanje honorarjev.

Upravljanje mikrofonov

Priporočljivo je, da je ves čas vključen samo en mikrofonski sistem. Sistem mora omogočati različne nastavitve upravljanja mikrofonov, ki jih je mogoče uporabiti v posebnih primerih (npr. v živahnih razpravah s hitrim menjavanjem govorcev).

Eden od udeležencev (npr. povezovalac, tehnik ali predsedujoči) mora imeti možnost, da po potrebi izključi vse ostale mikrofonske sisteme.

Sistem mora omogočati upravljanje zvoka (ne glede na to, ali se udeleženci v dogodek vključujejo prek konzole, prenosnega računalnika, pametnega telefona ali drugih naprav).

Frekvenčni odziv

Pri simultanjem tolmačenju tolmač hkrati posluša in govori, zato so za simultane tolmače pomembni frekvenčni razponi, ki zgoj za poslušanje niso pomembni.

Za mikrofonski sistem in slušalke govorcev ter tolmačev (tolmačev mikrofonski sistem postane govoreč mikrofonski sistem pri tolmačenju prek releja) velja, da morajo ustrezno delovati v frekvenčnem razponu med 125 Hz in 15.000 Hz.¹⁵ Ta zahteva velja tudi za ročne, kravadne, naglavne in vse ostale mikrofonske sisteme ter za vhodne zvočne signale iz zunanjih virov, kot so prenosni računalniki in videokonferenčni sistemi.

Preprečitev mikrofonijske in akustičnega šoka

Poškodbam sluha tolmačev se izognemo z obveznimi ukrepi za preprečevanje mikrofonijske in zaščito pred akustičnim šokom (npr. limiter).¹⁶

Sistemi morajo imeti vgrajen mehanizem za zmanjšanje popačenja zvoka, ki ga povzroča preveč vključenih mikrofonskih sistemov.

Dušenje akustičnega odmeva

Na vseh lokacijah, vključenih v dogodek, je treba poskrbeti za dušenje akustičnega odmeva.

Zunanji viri

Dinamično območje vnosa zvoka z zunanjih naprav, kot so prenosni računalniki in videokonferenčni sistemi, mora biti najmanj tako, kot je opisano v razdelku »Frekvenčni odziv«.

Videokonferenčni mikrofonski sistemi morajo imeti možnost vklopa, izklopa in utišanja na daljavo.

Kakovost slike

Slika na tolmačevem zaslonu ne sme biti vidno popačena, denimo zamegljena, in ne sme zmrzniti.

---

¹⁵ Za več podrobnosti glej četrto točko standarda [ISO 20109:2016](#).

¹⁶ Tolmači pred potrditvijo naročila preverijo, ali se bo uporabljal limiter. Priporočljivo je, da opravijo test sluha (s katerim se ugotovi slušni prag), sklenejo zavarovanje za primer invalidnosti, razmislijo o nakupu opreme za zaščito sluha (npr. PreservEar ali LimitEar) in prijavijo morebitne poškodbe.

Če je slika zamegljena, popačena, ali če zmrzne, bo morda tolmačenje treba začasno prekiniti, dokler se slika ne stabilizira.

Če se med dogodkom na daljavo predvajajo videoposnetki, jih lahko tolmač simultano tolmači le, če se ti (skupaj s privzetim zvokom) predvajajo prek dovolj kakovostne ločene videopovezave (ne v obliki slike v sliki v osnovni videopovezavi), ki ustreza zahtevam za zvok in sliko, določenim v tem dokumentu. Če ti pogoji niso izpolnjeni, se videoposnetki ne tolmačijo.

Usklajenost zvoka in slike

Zvok in slika z oddaljene lokacije morata biti sočasna.

Zvok za sliko ne sme zaostajati več kot 45 ms.

Zvok slike ne sme prehitevati za več kot 125 ms.

Zakasnitev signala

Slika in glas se morata na zaslonu in v slušalkah tolmača pojaviti najkasneje 500 ms po nastanku na izhodiščnem viru.

Zakasnitev med izhodiščnim govorom in sprejemom simultanega tolmačenja pri poslušalcih ne sme presežati 1000 ms.

12. Zdravstveni vidiki: okvara sluha

Razlogi za okvaro oz. poslabšanje sluha so lahko na splošno posledica pogoste in dolgotrajne uporabe slušalk, še zlasti ob visoki jakosti zvoka. Pri konferenčnih (simultanih) tolmačih je zaradi redne uporabe slušalk tveganje še toliko večje.

Neustrezna raba slušalk

Tonski mojstri opozarjajo, da lahko nošenje slušalk tako, da je samo eno uho pokrito, druga slušalka pa je za ušesom, povzroči škodo oz. dolgoročno vodi v okvaro sluha. Na ta način namreč prihaja do neravnovesja, saj se zvok, ki prihaja iz slušalke za ušesom, vseeno prenaša prek kosti, zaradi česar notranje uho vibrira bolj, kot bi bilo potrebno, kar lahko pusti dolgoročne negativne posledice.

Tolmači med tolmačenjem eno slušalko pogosto naslonimo za uho, da lahko še vedno ohranjamo nadzor nad izrečenim. Prav s tem ravnanjem pa povečujemo nevarnost okvare sluha, saj se frekvence prenašajo neposredno na kosti srednjega ušesa, kar je škodljivo. Zato svetujemo nošenje slušalk na obeh ušesih in previdnost pri zviševanju jakosti na slušalkah (kar je z leti sicer normalno, vendar nezaželeno). Če je nošenje slušalk samo na enem ušesu nujno zaradi tehnike tolmačenja (če ne zmoremo/znamo drugače), svetujemo, da tak način uporabljamo izmenjaje na vsakem ušesu, da ne prihaja do neravnovesja in pretirane obremenitve notranjega ušesa samo na eni strani.

Nevarnost akustičnega šoka

K izgubi ali zmanjšanju sluha pa prispeva tudi akustični šok. S tem izrazom označujemo pojav fizioloških in psiholoških simptomov, ki jih lahko občuti posameznik, ko zasliši nenaden, nepričakovan glasen zvok, zlasti iz naglavne slušalke. Simptomi akustičnega šoka so zelo različni in odvisni od intenzivnosti: od slabosti, omedlevice, šumenja v ušesu do začasne ali trajne okvare sluha.

Tolmači se s to težavo soočajo že od nekdaj. V zadnjih letih je bilo o tem objavljenih več novinarskih prispevkov, še posebej po tem, ko so ugotovili, da je bila kar četrtnina tolmačev, zaposlenih v kanadskem vladnem uradu za prevajanje, že hospitalizirana zaradi tovrstnih težav. Prav na podlagi rezultatov kanadske študije med tolmači so bili januarja 2020 sprejeti novi standardi glede zvoka pri tolmačenju, pri pripravi katerih so sodelovali AIIC, GD SCIC, kanadski Translation Bureau in drugi deležniki.¹⁷

Izbira slušalk

Posebno pozornost pri tolmačenju na daljavo je treba nameniti izbiri slušalk. Te morajo izpolnjevati zgoraj navedene karakteristike glede frekvenčnega odziva (frekvenčni razpon med 125 Hz in 15.000 Hz), hkrati pa morajo biti dovolj lahke in udobne, da jih tolmač lahko uporablja več ur.

Zaščita sluha

Zaščito sluha bi načeloma moral zagotoviti upravljalec tolmaškega studia ali ponudnik platforme. Žal to ni vedno zagotovljeno, zato svetujemo uporabo naprav za omejevanje zvoka (t. i. limiter). Na trgu je na voljo nekaj naprav za omejevanje zvoka, ki so jih preizkusili tolmači. Zanesljivih študij o delovanju teh naprav v tolmaških pogojih ni, zato obstajajo le izkušnje iz prakse tolmačev¹⁸.

Trenutno so najbolj razširjeni naslednji modeli:

- HDMPPro: za vse, ki imajo svoje slušalke; adapter mora proizvajalec ustrezno nastaviti in je fiksno pritrjen na slušalke; adapter je treba polniti;
- LimitEAR FL: podobno kot zgornji, vendar ni fiksno pritrjen na slušalke;
- AdaptEar (v ZDA prodajajo kot PreservEar): večji adapter, a ga ni treba polniti, poleg tega uporabnik sam spremeni nastavitve (npr. če kupi nove slušalke).

Določeno zaščito vključujejo tudi nekateri novejši tipi slušalk, a nobena od teh možnosti ni bila preskušena prav za potrebe tolmačenja, v primeru nenadnega zvoka, ki se včasih pojavi zaradi tehničnih razlogov, in ob dolgoročni izpostavljenosti mini spremembam v jakosti.

Po mnenju nekaterih tolmačev in strokovnjakov za zvok pa je večji problem kot nevarnost nenadnih zvokov (akustični šok) slaba kakovost zvoka, ki je pri videokonferencah veliko pogostejša, če udeleženci ne uporabljajo visokokakovostne opreme (raba slušalk za ločitev zvoka, raba ustreznega mikrofona, velikost prostora in odmev, itd.¹⁹).

Zato je nujno, da se tudi naročniku razloži, zakaj morajo vsi udeleženci dogodka, ki bodo tudi govorili, narediti kar se da, da izboljšajo kakovost zvoka (uporaba slušalk, mikrofona, kakovostna internetna povezava ipd.).

¹⁷ Za podrobnosti glej Raziskavo AIIC-ovega tehničnega odbora [Acoustic Shocks](#) in Gillian Misener, [The shocking reality of sudden noises](#) aiic.org May 29, 2019, dostop 9. oktobra 2020, ter študijo Tikka C, Verbeek JH, Kateman E, Morata TC, Dreschler WA, Ferrite S. [Interventions to prevent occupational noise-induced hearing loss.](#)

¹⁸ Konferenčni tolmači med drugim poročajo, da se LimitEar odzove prepočasi, tudi pol sekunde po motnji, kar je za sluh lahko že usodno. AdaptEar mora biti pravilno kalibriran na impedanco slušalk, sicer ne zagotavlja zaščite, kalibracijo pa je treba izvesti pred vsako uporabo. Trenutno se iščejo rešitve v programski opremi, ki pa bi morale biti izvedene tako, da za tolmača ne bi povzročale dodatnega opravljanja med tolmačenjem.

¹⁹ Glej, na primer, prispevek [Acoustic Shocks are a Red Herring. A different, not-so-silent threat is slowly poisoning the interpreter's ears](#) in praktičen prikaz [razlik v kakovosti zvoka pri uporabi različnih videokonferenčnih platform ali telefona.](#)

13. Zaključek

Razvoj na področju tolmačenja na daljavo se trenutno odvija z bliskovito hitrostjo. Profesionalni konferenčni tolmači moramo biti nanj pozorni in ga spremljati, da bomo znali naročnikom in uporabnikom tolmaških storitev dobro in utemeljeno svetovati, kako bi lahko kar najbolje podprli njihov dogodek in prispevali k njegovemu uspehu, ne da bi pri tem trpelo naše zdravje, delovni pogoji ali kakovost storitve.

Med glavnimi pomisleki so vprašanja, kako zagotoviti komuniciranje tolmačev na istem dogodku z drugimi tolmači in tudi drugimi udeleženci, kot so tehniki in povezovalci dogodka, kako omogočiti tekočo menjavo tolmačev in kako zagotoviti nemoteno prehajanje med jezikovnimi kanali, ki služijo releju. Namenske tolmaške platforme (denimo Interactio, Kudo, Interprefy, VoiceBoxer) so te težave v večji meri že rešile. Pomembno je tudi omeniti, da tolmačenje na daljavo otežuje dostop do dela tolmačem invalidom, saj ponudniki platforme za zdaj še niso predvideli haptičnih funkcij, ki bi omogočale enakopravno vključevanje na trg dela tudi njim.

Na podlagi izkušenj lahko z gotovostjo trdimo, da je tolmačenje v tolmaškem studiu tisto, ki uspe teoretično zadostiti večini pogojev, medtem ko za tolmačenje od doma tolmačem svetujemo, naj se zanj odločajo le v skrajnih primerih, ko so vse druge možnosti izčrpane in je dogodek res nujen, tolmač pa ustrezno tehnično pripravljen in usposobljen za samostojno delo.

Za odgovore na dodatna vprašanja ali razjasnitev pomislekov glede organizacije ali različnih vidikov tolmačenja na daljavo smo v ZKTS na voljo na zkts@zkts.si ali 041 648 416.

Priloga 1:

Zahteve za zagotavljanje varnosti in zdravja tolmačev in tehnikov

Delo v času pandemije ali drugih izrednih zdravstvenih razmer na lokaciji ali v studiu za tolmačenje na daljavo

Na območjih, kjer ni javnozdravstvenih, pravnih in/ali uradnih omejitev, ki bi tolmačem preprečevale odhod na delovno mesto ali v tolmaški studio na drugi lokaciji, in kjer lahko na varen način dostopajo do teh delovnih mest, **mora delodajalec/naročnik v času izjemnih zdravstvenih razmer storiti vse potrebno, da zagotovi varnost in zdravje** izvajalcev in zaposlenih, vključno s tolmači in tehničnim osebjem. Ti ukrepi med drugim vključujejo:

- strokovno razkuževanje kabin, stičnih površin in vse opreme v njih;
- zagotavljanje razkuževalnih, antibakterijskih in protivirusnih robčkov za čiščenje avdiovizualne ali tolmaške opreme, ki jih je odobril proizvajalec;
- če je mogoče, zagotavljanje imensko označenih slušalk za posamezne tolmače, ki so namenjene za uporabo zgolj njim, z impedanco, ki ustreza konzoli;
- zagotavljanje nadomestnih penastih blazinic za slušalke;
- zagotavljanje nadomestnih pen za mikrofone;
- zagotavljanje primernega zračenja v kabinah;
- vzdrževanje primerne razdalje v kabinah brez krčenja tolmaške ekipe ali števila članov v posamezni jezikovni ekipi (v jezikovni ekipi naj bosta vsaj dva tolmača, tudi če nista v isti kabini); omejitev števila tolmačev glede na velikost kabine in povečanje razdalje med njimi na najmanj 1,5 metra, npr. z uporabo večjih kabin);
- preprečitev vstopanja udeležencev, tehnikov ter hotelskega ali drugega pomožnega osebja v tolmaško kabino med tolmačenjem; razpoložljivost dokumentov, izročkov ipd. na vnaprej dogovorjenem mestu v bližini kabine po dogovoru z ekipo organizatorjev;
- zagotovitev zadostne količine napitkov za ves čas trajanja dogodkov.

Tolmači morajo pri kašljanju ali kihanju zapustiti kabino in poskrbeti, da bodo pri tem od drugih ljudi oddaljeni vsaj 1,5 m. Kihajo ali kašljajo naj v zgornji del rokava, skladno s smernicami Svetovne zdravstvene organizacije (SZO).

V izrednih razmerah zaradi pandemije covid-19 je treba tolmačem omogočiti, da takrat, ko ne tolmačijo, zapustijo kabino, ali da tolmačijo iz sosednje kabine (iz katere lahko prek stekla še vedno pisno pomagajo kolegom). Za zagotovitev minimalne razdalje 1,5 m med posamezniki – tolmači v isti jezikovni ekipi je trenutno najprimernejša rešitev delo v ločenih kabinah, tako da je v vsaki kabini po en tolmač. Pri tem je treba zagotoviti, da se lahko tolmači sporazumevajo neverbalno prek stekla in slišijo prek zvočnika na monitorju oziroma konzoli. Če takšna postavitve kabin nikakor ni mogoča, je treba tolmačem izjemoma zagotoviti delovno mesto v dovolj velikem prostoru, ki omogoča, da so fizično ločeni. Tudi v takem primeru je treba nujno zagotoviti, da tolmači vidijo govorce.

Priloga 2:

Kratek kontrolni seznam za tolmačenje na daljavo

Tolmači od ponudnika platforme za tolmačenje na daljavo zahtevajo, da podpiše izjavo o omejitvi odgovornosti, ki tolmača odvezuje odgovornosti za tehnične težave pri prenosu zvoka in slike do tolmačev in zvoka do poslušalcev, ki bi utegnile nastati med dogodkom. Tolmač prav tako ne prevzema odgovornosti za izgubo podatkov. Priporočljivo je, da tolmači pred izvedbo tolmačenja predlagajo informativni sestanek o uporabi opreme in se ga udeležijo.

Pred potrditvijo naročila za tolmačenje na daljavo je treba upoštevati in se dogovoriti o naslednjih vidikih:

- višina honorarja in dodatek za avtorske pravice,
- tip tehnološke platforme, ki se bo uporabljala pri delu,
- skladnost platforme s standardom ISO 20108/20109 in ISO 24019:2022,
- tehnična podpora med dogodkom,
- sprotno komuniciranje z drugimi člani ekipe in predstavniki organizatorja dogodka,
- odgovornost,
- zaupnost podatkov,
- čas, namenjen preizkušanju sistema,
- naročniki/končni uporabniki,
- možnost retourja.

Priloga 3:

Podrobnejši kontrolni seznam za tolmačenje na daljavo

(povzeto po [AIIC Interpreter Checklist](#))

Za kakšno vrsto dogodka gre in kakšna bo komunikacija?

- Posredovanje informacij (pretežno enosmerno z enim glavnim govorcem)?
- Interaktivni format z dvema ali več aktivnimi jeziki?
- Koliko aktivnih govorcev ali pasivnih poslušalcev bo na dogodku, kdo so in kje bodo locirani (več oseb skupaj, vsak na svoji lokaciji ipd.)?

Kdo bo s kom na istem kraju?

- tolmači (Je možna medsebojna komunikacij med akterji?)
- tehnik (Je zagotovljena tehnična podpora med dogodkom?)
- poslušalci
- govorce

Za kakšno vrsto tolmačenja na daljavo gre?

- tolmačenje iz tolmaškega studia;
- tolmačenje prek platforme za tolmačenje na daljavo;
- tolmačenje preko videokonferenčnega sistema naročnika (Ali so potrebne vzporedne povezave in tehnično upravljanje/nadzor?);
- spletne videokonference (Zoom, Skype, GoTo Meeting, Webex)²⁰.

Tehnične zahteve

- širokopasovni internet in žična internetna povezava;
- zmogljiv računalnik (priporoča se procesor i7 ali podoben);
- slušalke s sprejemnikom (zahtevana frekvenca 125 HZ–15.000 HZ; velja tudi za vhodni zvok iz zunanjih virov; s funkcijo, ki odpravlja hrup);
- kakovost povezave, ki zagotavlja stabilen prenos slike in zvoka brez zakasnitve signala;
- vsebina slike: aktivni govorec + prezentacija + druge projekcije (velikost zaslona, število zaslonov, postavitve v kabini ali pred njo);
- zaščita sluha;
- tolmaški vmesnik: konzola ali spletni tolmaški vmesnik v skladu s specifikacijo ISO 24019:2022;
- možnost dostopa do spleta prek kableske povezave.

Predhodno usposabljanje/tehnični sestanek in preizkus sistema

- Predhodni preizkus delovanja sistema in tehnične opreme za moderatorje, govorce in tolmače.

---

²⁰ Pozor, nekateri od teh programov nimajo tehničnih predpostavk in funkcij za večjezikovno tolmačenje in niso primerni za simultano tolmačenje! Videokonferenčna platforma Zoom ponuja razširitev na tolmaško funkcijo z več kanali, ki pa je omejena in ne pomeni ločenega tolmaškega vmesnika, ki bi posnemal tolmaško konzolo v skladu z ISO 24019:2022. Pozor, varstvo podatkov ni zagotovljeno!

Delovno okolje (za tolmača, ki dela s svoje lokacije)

- odpraviti vire motenj in hrupa (izklop mobitela, zvočnih opozoril na računalniku in programov v ozadju) in za delo izbrati čim bolj tiho in mirno okolje (zvočna izolacija);
- zagotoviti tehnično podporo;
- pri uporabi tolmaškega vmesnika prenosni računalnik uporabljajte izključno za potrebe tolmačenja (zmanjšanje obremenitve računalnika, varstvo podatkov);
- upoštevajte zahteve GDPR.

Zaupnost in varstvo podatkov

- brez možnosti nedovoljenega dostopa;
- varstvo podatkov, razpoložljivost podatkov;
- pravica uporabe podatkov – preverite izjavo o varstvu podatkov!

Vprašanja odgovornosti

- Kdo odgovarja za kakovost povezave?
- Kdo odgovarja za varstvo podatkov?
- Če delate v lastnem delovnem okolju, pridobite potrdilo o izključitvi odgovornosti v pisni obliki.
- Če delate na delovnem mestu, ki ga ne nadzira in za katerega ne odgovarja ponudnik tehnike, pogodbeno zagotovite izključitev odgovornosti zaradi posledic prekinitve povezave in nedovoljenega dostopa do podatkov!

Pomni! Ta kontrolni seznam ni dokončen in se ob upoštevanju tehnološkega razvoja občasno posodablja.

Priloga 4:

Izjava o omejitvi odgovornosti pri prenašanju tolmačenja v živo ali naknadni uporabi posnetkov tolmačenja

Tolmačenje v nobenem primeru ni verodostojen zapis razprav.

Simultano tolmačenje, ki ga je zagotovil ponudnik tolmačenja, je namenjeno lažjemu sporazumevanju med udeleženci zasedanja, vendar to v nobenem primeru ni verodostojen zapis razprav.

Kot verodostojna dokumenta veljata le govor v izvorniku in pregledani pisni prevod govora v izvorniku.

Če se simultano tolmačenje in govor v izvorniku (ali pregledani pisni prevod govora v izvorniku) razlikujeta, je verodostojen govor v izvorniku (ali pregledani pisni prevod govora v izvorniku).

Uporaba zapisa tolmačenja za namene, ki se razlikujejo od zgoraj opisanih namenov, brez predhodnega izrecnega privoljenja tolmača ni dovoljena.²¹

---

²¹ Izjava je prirejena po izjavi o omejitvi odgovornosti, ki jo uporablja [Evropski parlament](#). Dostop 7. 4. 2022.

Priloga 5: Kontrolni seznam za tolmačenje na daljavo z lastne lokacije v skrajnih primerih

(povzeto po [AIIIC Interpreter Checklist](#))

1. DEL – PREDEN OZ. KO PREJMEMO POVPRŠEVANJE

A. TOLMAŠKE TEHNIČNE ZAHTEVE

1. IKT- in AV-oprema

- Ali imate potrebno IKT/AV-opremo za tolmačenje na daljavo z lastne lokacije v skrajnih primerih ali jo bo zagotovil vaš delodajalec/naročnik?
  - Ustrezne slušalke in mikrofona s frekvenco med 125 Hz in 15.000 Hz?²²
    - Lahke in ergonomske naušesne oz. naglavne slušalke, binavralne polodprte ali polzaprte;
    - S kablom (3,5 mm ali USB²³), ne brezžične (npr. Bluetooth), povezava s tolmaškim vmesnikom;
    - Z dušenjem hrupa in odmeva, da se prepreči zajem motečih zvokov in/ali mikrofonija med mikrofonom in slušalkami;
    - Nadzor mikrofona:
      - Z vrtljivim gumbom ali tipkami za upravljanje glasnosti;
      - Nastavitve visokih in nizkih tonov;
      - Gumb za utišanje?
  - Zahtevano strojno opremo IKT?
    - Za predvideni sistem ali platformo (preverite pri ponudniku rešitve/platforme za simultano tolmačenje na daljavo);
    - Če je treba uporabljati spletno platformo: namizni računalnik/prenosni računalnik ali drug računalnik izključno za virtualno konzolo²⁴ (podatki in dokumentacija so fizično ločeni od konzole zaradi zaščite podatkov in varovanja zasebnosti)?²⁵
  - Vgrajeno zaščito sluha v sistemu za simultano tolmačenje na daljavo ali setu slušalk z mikrofonom?²⁶
  - Dodaten računalnik za prikazovanje zaupne dokumentacije v okolju, ki je fizično ločeno od platforme, ali zaslon, ki omogoča prikaz dogodka (govornika in udeležencev), glosarjev itd. na več zaslonih.

²² AIIIC-ov tehnični odbor je pripravil [seznam slušalk in mikrofonov](#), skladnih s standardi ISO, ki so primerni za tolmače.

²³ Čeprav je običajno zaželen povezava USB, lahko 3,5-mm vtiče za slušalke ali mikrofona priključite na USB prek zvočne kartice USB z zvočno kartico USB z vhodi za slušalke/mikrofon in vrtljivim upravljalnikom (kar je prednost, saj deluje kot konzola z vrtljivimi gumbi za glasnost ter uravnavanje nizkih in visokih tonov, kar omogoča več gradacije kot tipke); uporabi se lahko tudi zaščita pred akustičnim šokom; nekateri modeli USB-setov slušalk z mikrofonom ali slušalk lahko imajo gumbe za uravnavanje glasnosti in določeno raven vgrajene zaščite pred akustičnim šokom.

²⁴ Znana tudi kot mehka konzola (ISO), spletna konzola, zaslonska konzola.

²⁵ Priporočen varnostni ukrep je, da tolmač na računalniku ustvari nov uporabniški račun brez skrbniških pravic, namenjen izključno platformam za tolmačenje na daljavo in videokonference.

²⁶ Mejne vrednosti ISO za dolgotrajno izpostavljenost in takojšnji šok so navedene v standardu [ISO 20109, točka 4.5](#).

2. Omrežna infrastruktura

- Ali imate ustrezno internetno povezavo za tolmačenje na daljavo od doma v skrajnih primerih:
  - Potrebna hitrost internetne povezave (4 Mbps v obe smeri (s strežnika in na strežnik) za vsak vir slike²⁷);
  - Stabilna žična²⁸ internetna povezava;
  - Dostop do varne omrežne povezave, npr. prek navideznega zasebnega omrežja (VPN), ki ga je vzpostavil delodajalec/naročnik oz. druga stran;
  - Rezervna internetna povezava?

3. Oseбно in fizično okolje na lastni lokaciji

- Imate varen zvočno izoliran prostor, iz katerega lahko brez motenj delate na lastni lokaciji?
  - Če ga nimate: ali lahko izvedete ustrezne prilagoditve, da boste vsaj nemoteno delali v okolju brez hrupa?²⁹
  - Če so zaradi omejitev, povezanih z epidemijo covid-19, pri vas doma tudi drugi (npr. otroci): ali lahko zagotovite, da vas ne bodo motili?
- Če vas bodo udeleženci videli: imate vse potrebno, da zagotovite profesionalen videz in zmanjšate moteče vizualne dejavnike, denimo:
  - Platno za ozadje ali enakomerno enobarvno ozadje ali konfiguracijo zelenega zaslona;
  - Dovolj prostora med vami in ozadjem;
  - Ustrezno osvetlitev.

4. Vrsta naročila in pripravljenost na delo

- Ali je to vaše prvo naročilo za tolmačenje na daljavo od doma?
  - Ali lahko najprej izberete dogodek, ki vam je že znan?
  - Ali lahko najprej izberete krajši dogodek?
- Ali ste pripravljeni delati, četudi kolegi iz kabine in drugi člani ekipe niso na vaši lokaciji?
- Ali menite, da boste lahko ob upoštevanju vsega navedenega učinkovito in strokovno opravili svoje delo?

²⁷ Od ponudnika platforme, naročnika ali delodajalca vnaprej pridobite informacije o številu virov slike pri ponudniku platforme. Hitrost internetnega prenosa lahko preverite z orodji, kot je [speedtest.net](https://www.speedtest.net), čeprav lahko vrednosti čez dan nihajo. Poslovni ali profesionalni paketi lahko zagotavljajo večjo stabilnost: za podrobnosti se obrnite na svojega internetnega ponudnika.

²⁸ Preprost način zagotavljanja žične internetne povezave od domače delovne postaje do domačega usmerjevalnika, če nista eden blizu drugega, je uporaba adapterjev, vključenih v hišno elektriko. Kako dobro to deluje, je lahko odvisno od vaše električne napeljave, zato v takem primeru priporočamo nakup mrežnega kabla, ki je dovolj dolg, da modem ali usmerjevalnik poveže z vašo delovno postajo. Tam mora biti samo med trajanjem dogodka, na katerem tolmačite.

²⁹ Začasno lahko omejite hrup in preprečite nepooblaščen dostop do vašega izhodnega kanala tako, da si studio uredite v mirnem delu hiše oz. stanovanja, zaprete vrata in okna, izklopite zvonec oz. izobesite napis, naj obiskovalci ne zvonijo, izklopite zvočna obvestila mobilnih aplikacij itd. Če je hrup v okolju še vedno težava, bi bila rešitev prenosni studio za poddaje, še boljša pa bi bila mobilna tolmaška kabina.

B. TEHNIČNA VPRAŠANJA: VSI UDELEŽENCI

1. Platforma ali sistem za tolmačenje na daljavo

- Ali ima delodajalec/naročnik/organizator ustrezen sistem oz. ustrezno platformo za simultano tolmačenje?³⁰
  - Ali programska oprema omogoča delo v paru in timsko delo? Natančneje:
    - Ali ima sistem ustrezen in učinkovito orodje za menjavo tolmačev?
    - Ali sistem omogoča komunikacijo z drugimi člani ekipe, npr. prek ločenega zvočnega vmesnika, kanala ali klepetalnice ?
      - Ali je klepetalnica na vidnem mestu?
        - Če ni, je mogoče povečati velikost pisave?
      - Ali je klepetalnica zlahka dostopna s platforme ali na platformi?
      - Je mogoče klepetalnico premakniti na drug zaslon?
    - Ali sistem omogoča komunikacijo s ključnimi osebami, kot so predsedujoči, povezovalci dogodka in tehnično osebje?
- Ali platforma omogoča predhodno izbiro:
  - izhodnih kanalov (za retour);
  - vhodnih kanalov (za vezni jezik ali poslušanje kolega v kabini).
- Ali lahko tolmač pri delu prek veznega jezika (releja) nastavi jakost zvoka na kanalu, prek katerega dela, ločeno od jakosti zvoka izvornika, npr. če želi primerjati tolmačenje z izvornikom?
- Ali je na voljo tehnična podpora na daljavo?
  - Ali imate rezervni sistem za ohranjanje stika s kolegom v kabini, ekipo in tehničnim osebjem v primeru tehničnih težav?
- Ali platforma za tolmačenje na daljavo ponuja ustrezno zaščito pred akustičnim šokom (skladno s smernicami G616 – konična raven hrupa vsaj 102 dB SPL – ali standardom ISO 20109 – 94 dBA SPL, pri trajanju 100 ms ali več)?
  - Če platforma ne ponuja ustrezne zaščite, kdo je odgovoren zanjo?
  - Kdo krije stroške zaščite?
- Ali se je delodajalec/naročnik/organizator prepričal, da imajo udeleženci ustrezno opremo,³¹ in jih je poučil, kako aktivno sodelovati na dogodku (npr. z navodili za udeležence, vključno s tem, kdaj je treba utišati mikrofon itd.)?
  - Ali so se vsi udeleženci dogodka udeležili celotnega testa (glej spodaj)?³²
- Ali lahko s pomočjo vaše opreme in videokonferenčnega sistema oz. platforme vidite:
  - aktivnega govorca;
  - predstavitve, prosojnice in drugo gradivo, ki se predvaja v živo?³³
    - Če je vaš odgovor pritrdilen, ali vidite oboje hkrati?
    - Če ne, ali lahko brez težav preklapljate med govorcem in predstavitvijo?

³⁰ Enokanalne platforme v oblaku niso primerne za simultano tolmačenje od doma. Za simultano tolmačenje priporočamo uporabo večkanalnih videokonferenčnih sistemov ali platform za tolmačenje na daljavo, ki omogočajo upravljanje vseh ponujenih jezikovnih kanalov kot ločenih zvočnih kanalov. Večkanalne platforme bi morale imeti tolmaški vmesnik s funkcijami, ki jih omogoča konzola, skladno s standardi ISO.

³¹ AIIC-ov tehnični odbor je pripravil [seznam slušalk in mikrofonov](#), skladnih s standardi ISO, ki so primerni za tolmače.

³² Organizatorji, tehnično osebje, govorniki in tolmači morajo testirati kakovost vhodnega videosignala AV in dobiti napotke za izvedbo dogodka.

³³ Pri tolmačenju na lokaciji konferenčni tolmači vidijo neaktivne udeležence, predsedujočega in kolega v kabini. Tovrstne senzorične informacije se lahko predvajajo na zaslonih v tolmaškem studiu. Pri tolmačenju od doma prek spletne platforme je to veliko težje.

C. POGODBENA VPRAŠANJA: TOLMAČ IN NAROČNIK/DELODAJALEC

1. Odgovornost in nadomestilo nastale škode

- Ali je s pogodbo z delodajalcem/naročnikom tolmač izvzet odgovornosti za, med drugim:
  - prekinitve tolmačenja,
  - nezadostno ločljivost, zamrznitev ali izpad slike,
  - delni ali popolni izpad zvoka, motnje zvoka,
  - nepooblaščen dostop do osebnih ali zaupnih podatkov,
  - uhajanje informacij zaradi nezadostne zvočne izolacije,
  - izgubo podatkov?

- Ali delodajalec/naročnik prevzema odgovornost³⁴ za:
  - nenadne akustične šoke ali konične ravni hrupa (94 dBA SPL, pri trajanju 100 ms ali več);³⁵
  - stalno izpostavljenost hrupu (80 dBA SPL dlje kot eno minuto)?³⁶

- Ali pogodba vključuje plačilo oz. nadomestilo za:
  - usposabljanje za uporabo platform (pred testiranjem);
  - testiranje platform (pred dogodkom);
  - dodatne zadolžitve (npr. tehnične narave);
  - dodatne stroške zavarovanja lastne lokacije;
  - uporabo lastnih prostorov in opreme, vključno z opremo za zaščito sluha, skladno s standardi ISO (94 dBA SPL, če traja več kot 100 ms)?

- Ali pogodba vključuje določbe o uporabi in izkoriščanju tolmaških storitev (avtorske pravice) za:
37
  - neposredni zasebni prenos dogodka (npr. spletni prenos);
  - neposredni javni prenos dogodka (npr. spletni prenos);
  - snemanje dogodka;
  - hrambo posnetka dogodka;
  - naknadno reprodukcijo in/ali prenos posnetka dogodka;
  - ustvarjanje ali objavo zapisov na podlagi vašega tolmačenja?

- Ali se jasno vidna izjava o omejitvi odgovornosti nanaša na vsakršno javno predvajanje, prenos ali zapis tolmačenja v celoti ali delno, kot je navedeno zgoraj?

- Ali so pogodbeno določeni pogoji enaki za vse člane tolmaške ekipe?

- Kako so v pogodbi urejena pravila o odpovedi?

- Ali pogodba vsebuje določbo o višji sili?

³⁴ Nikoli NE podpisujte izjav o omejevanju odgovornosti naročnika za zaščito sluha!

³⁵ [ISO 20109:2016 \(Simultano tolmačenje - Oprema - Zahteve\)](#).

³⁶ [ISO 20109:2016 \(Simultano tolmačenje - Oprema - Zahteve\)](#).

³⁷ Snemanje je veliko enostavnejše in v primeru spletnih ter virtualnih dogodkov precej pogosto, pa tudi organizatorji in udeleženci običajno pričakujejo posnetek, zato morajo tolmači to vprašanje izrecno izpostaviti v pogodbah z naročniki.

2. Delovni pogoji

- Ali pogodba navaja delovne pogoje, ki so značilni za zadevni način tolmačenja na daljavo in s katerimi se upošteva povečana kognitivna obremenitev tolmača³⁸, med drugim:
  - krajše trajanje sestankov;
  - daljši in/ali pogostejši odmori;
  - povečano število tolmačev v ekipi?

- Ali je bil vnaprej določen način tolmačevega ukrepanja v primeru nezadovoljive kakovosti vnosa zvoka in/ali slike?
  - Po potrebi opozori na slab vnos zvoka in/ali slike; ³⁹
  - Po potrebi v mikrofon izreče »tolmači ne vidimo« ali »tolmači ne slišimo«: česar ne slišiš ali ne vidiš, ni mogoče pretolmačiti; ⁴⁰
  - Prekine tolmačenje, dokler tehnične težave niso odpravljene.

- Ali so bili organizatorji dogodka in govorniki jasno obveščeni, da bodo tolmači potrebovali vse gradivo, ki bo obravnavano ali se bo uporabljalo na dogodku? To vključuje predstavitve, dnevne rede, zapiske govornikov, video posnetke in vse gradivo, uporabljeno pred in med sestankom.

- Ali je bil imenovan vodja ekipe in ali je bil usposobljen za vodenje tolmaških ekip pri tolmačenju na daljavo?
  - Ali je bil imenovan namestnik za primere, ko vodja ekipe zaradi tehničnih ali drugih razlogov ne bo na voljo?

2. DEL – IZVEDBA NAROČILA: VSI DELEŽNIKI

A. PRED DOGODKOM

1. Usposabljanje

- Organizator dogodka mora tehnikom, tolmačem in udeležencem zagotoviti ustrezno opremo in usposabljanje pred testiranjem, ki poteka tik pred dogodkom.
  - Omenjeno usposabljanje za tolmače in udeležence mora vključevati:
    - vzpostavitev varne internetne povezave za dogodek;
    - vzpostavitev stabilne internetne povezave za dogodek;
    - zaščito osebnih podatkov in podatkov naročnika;
    - navodila za uporabo platforme ali sistema, ki se uporablja.

  - Omenjeno usposabljanje za govorce mora vključevati⁴¹:
    - predstavljanje gradiva prek videokonference;
    - upravljanje mikrofona med videokonferenco:
      - kako govoriti v mikrofon;
      - kako in kdaj utišati mikrofon;
      - preprečevanje mikrofonije;
      - preprečevanje zvočnih šokov (tapkanje po mikrofону ali padci mikrofona);

³⁸ Med drugim zaradi zmanjšane kakovosti in količine senzoričnih informacij pri tem načinu tolmačenja v primerjavi s tolmačenjem na lokaciji ali tolmačenjem na daljavo iz tolmaškega studia, dodatnih zadalžitev pred ali med dogodkom, ki niso neposredno povezane s tolmačenjem itd.

³⁹ Slaba kakovost vnosa zvoka in/ali slike pomeni za tolmača dodatno obremenitev pri razumevanju vsebine, kar ima lahko za posledico hitrejšo utrujenost in morebiti slabšo kakovost tolmačenja.

⁴⁰ Tolmačenje govornega jezika brez vnosa slike je za tolmača težje, saj tolmač brez pogleda na dogajanje izgubi pomemben vir senzoričnih informacij, ki mu koristijo pri tvorjenju pomena.

⁴¹ Za več napotkov glej AIIC: [Nasveti za oddaljene govorce, ki uporabljajo oddaljene platforme.](#)

- preprečevanje interferenc zaradi mobilnih telefonov ali drugih motenj.
- Omenjeno usposabljanje za tolmače mora vključevati:
  - uporabo izbrane platforme ali sistema;
  - interakcijo z ostalimi tolmači, vodjo ekipe, tehniki na daljavo in predsedujočim;
  - učinkovit način menjave tolmačev;
  - rezervni mehanizem v primeru nedelovanja sistema.

2. Testiranje

- Organizator dogodka mora omogočiti dovolj časa za testiranje povezav in opreme tolmačev ter aktivnih udeležencev še pred samim dogodkom. Tolmači morajo organizatorje obvestiti o svojih opažanjih v zvezi s:
  - kazalniki kakovosti zvoka:
    - i. deloma povsem neslišen;
    - ii. izpad posameznih besed ali njihovih delov,
    - iii. motnje zvoka: sikanje, pokanje, brnenje, mikrofonija;
    - iv. kakovost tona omejena, a brez druge izgube zvoka;
    - v. kakovost, primerna za prenos ali enakovredna.
  - kazalniki kakovosti slike:
    - i. slika je zmrznila;
    - ii. slika zaostaja (zvok in slika nista usklajena);
    - iii. nezadostna ločljivost, zamegljenost, nizka ločljivost;
    - iv. rahlo zmanjšana ločljivost, slika ni ostra;
    - v. kakovost, primerna za prenos ali enakovredna.
- Organizator dogodka mora tolmaču zagotoviti vse ustrezno gradivo in/ali zapiske govorcev še pred dogodkom.
- Organizator dogodka mora zagotoviti in testirati učinkovite načine interakcije med tolmači, vodjo ekipe, tehniki na daljavo in predsedujočim.
- Organizator dogodka mora zagotoviti in testirati rezervni mehanizem za interakcijo med tolmači, vodjo ekipe, tehniki na daljavo in predsedujočim v primeru nedelovanja sistema.
- Vnaprej mora biti določen način ukrepanja tolmačev med samim dogodkom, vključno z možnostjo, da tolmač :
  - po potrebi opozori na slab vnos zvoka in/ali slike;
  - po potrebi v mikrofonsko izreče »se ne vidi« ali »se ne sliši«;
  - prekine tolmačenje, dokler tehnične težave niso odpravljene.
- V pravilih o načinu ukrepanja mora biti določeno trajanje sestanka, čas za premore in odmore ter število tolmačev v celotni tolmaški ekipi.

B. MED DOGODKOM: UKREPANJE TOLMAČEV

- Tolmači morajo opozoriti na:
  - neustrezen vnos zvoka in/ali slike, kot je zapisano zgoraj;
  - pomanjkanje ustreznega gradiva;
  - kakršne koli težave, ki onemogočajo običajno kakovost tolmaške storitve;
  - nezmožnost zagotavljanja kakovostne tolmaške storitve zaradi drugih razlogov.

C. PO DOGODKU: POVROTNE INFORMACIJE IN ANALIZA

- Organizator mora od tolmačev, tehnikov in udeležencev dogodka pridobiti povratne informacije o kakovosti vnosa zvoka in slike ter o vseh drugih dejavnikih, ki lahko v prihodnje pripomorejo k boljši storitvi, vključno s spodnjim seznamom potencialnih kazalnikov kakovosti:
  - pogled na govorce;
  - dostop do in/ali vidnost dokumentov in drugih prikazanih gradiv;
  - možnost komunikacije:
    - s kolegi v kabini;
    - z drugimi tolmači v celotni ekipi;
    - s tehnik;
    - s povezovalcem dogodka;
    - z drugimi relevantnimi deležniki.

- Tolmači bodo svojim predstavnikom podali povratne informacije v zvezi z ustreznostjo naslednjih pogojev dela pri izbranem načinu simultane tolmačenja na daljavo:
  - trajanje sestanka (krajše);
  - premori in odmori (daljši in pogostejši);
  - število tolmačev v celotni ekipi (večje kot sicer).

- Tolmači bodo svojim predstavnikom podali povratne informacije o naslednjih dodatnih podrobnostih, povezanih s tolmačenjem na daljavo od doma v skrajnih primerih:
  - ustreznost platforme ali sistema, uporabljenega pri zadevnem tolmačenju na daljavo;
  - ocena utrujenosti v primerjavi s primerljivim tolmačenjem na lokaciji dogodka;
  - ocena ravni stresa v primerjavi s primerljivim tolmačenjem na lokaciji dogodka;
  - ocena dodatnih zadržitev (npr. tehnične narave) v primerjavi s primerljivim tolmačenjem na lokaciji dogodka.

Priloga A: Obrazec s povratnimi informacijami tolmačev in udeležencev dogodka⁴²

Opazni kazalniki kakovosti vnosa zvoka in slike

Kazalniki kakovosti slike	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
i. Slika je zmrznila					
ii. Slika zaostaja za zvokom (zvok in slika nista usklajena)					
iii. Slaba ločljivost (slaba kakovost slike)					
iv. Okrnjena ločljivost (dobra kakovost, a ne vedno ostra slika)					
v. Kakovost slike, primerna za prenos					

Kazalniki kakovosti zvoka	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
i. Delno popolnoma neslišen					
ii. Izguba posameznih besed ali njihovih delov					
iii. Motnje zvoka: sikanje, pokanje, brnenje, mikrofonija					
iv. Kakovost tona omejena, a brez izgube zvoka					
v. Kakovost zvoka, primerna za prenos					

⁴² Merila so prilagojena po Ambe-Niba, P. in Constable, A. (2013) *The Impact of New Technologies in the Interpreter Workplace: a Case Study of the International Criminal Court (ICC) and the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC)*, Univerza v Ženevi (Fakulteta za prevajanje in tolmačenje)

Priloga B: Tehnični kontrolni seznam za organizatorje dogodkov in tehnike

- Ali sta programska in strojna oprema, ki se bosta uporabljali med dogodkom, v celoti – od tolmača do končnega uporabnika – skladni s standardi ISO in drugimi mednarodnimi ter nacionalnimi standardi?

Zvok

- Je glasnost zvoka, ki prihaja od aktivnih udeležencev, pri vseh enaka (original)?
- Je glasnost zvoka originala enaka glasnosti kanalov s tolmačenjem?
- Je mogoče v sistemu upravljati z oddaljenimi viri zvoka?
- Je dušenje akustičnega odmeva zagotovljeno na vseh lokacijah?
- So tolmači zaščiteni pred:
  - nenadnimi akustičnimi šoki ali koničnimi ravnmi hrupa (94 dBA SPL, pri trajanju 100 ms ali več);⁴³
  - stalno izpostavljenostjo hrupu (80 dBA SPL dlje kot eno minuto).⁴⁴
- So udeleženci zaščiteni pred akustičnimi šoki ali izpostavljenostjo hrupu v skladu z ustrezno nacionalno ali mednarodno zakonodajo?
- Sta odboj zvoka in odmevanje v okviru mejnih vrednosti, ki so določene v standardu [AS/NZS 2107](#)?
- Je indeks prenosa govora (STI) vsaj 0,64?

Mikrofoni

- Lahko vsi mikrofoni tolmačev in udeležencev delujejo na frekvencah med 125 Hz in 15.000 Hz?
- So vsi mikrofoni za videokonferenco opremljeni s fizičnim gumbom za vklop in izklop ali gumbom za utišanje mikrofona?
- Ali lahko tehnik utiša vse mikrofone na daljavo?
- Ali platforma/sistem omogoča konfiguracijo, pri kateri je v sejni sobi v vsakem trenutku lahko vključen samo en mikrofona?

Vnos zvoka in slike

- Ali je zagotovljena usklajenost zvoka in slike?
  - Zvok za sliko ne zaostaja več kot 45 ms;
  - Zvok slike ne prehiteva za več kot 125 ms.
- Bosta slika in zvok prispela do tolmačevega zaslona in slušalk v času 500 ms od njenega nastanka pri viru?

Povezava in oprema tolmačev ter udeležencev

- Je stalno na voljo in zagotovljena pasovna širina 4 Mbps za vsak vir slike v visoki ločljivosti?
- So bile vzpostavljene varne povezave do tolmačev in udeležencev?
- Je oprema (vključno z vmesnikom) dostopna tudi invalidnim osebam?
- Če ste negotovi, se glede vidikov skladnosti sklicujte na specifikacijo [ISO 24019:2022](#).

⁴³ [ISO 20109:2016 \(Simultano tolmačenje - Oprema - Zahteve\)](#).

⁴⁴ [ISO 20109:2016 \(Simultano tolmačenje - Oprema - Zahteve\)](#).

Priloga C – Standardi ISO

Poudarjamo, da morajo biti vsi načini tolmačenja na daljavo skladni s tehničnimi specifikacijami AIIC-a in veljavnimi zahtevami naslednjih standardov ISO, ki se nanašajo na opremo za konferenčno tolmačenje ter vnos zvoka in slike do tolmačev:

[ISO 2603:2016 \(Simultano tolmačenje - Vgrajene kabine - Zahteve\);](#)

[ISO 4043:2016 \(Simultano tolmačenje - Premične kabine - Zahteve\);](#)

[ISO 20109:2016 \(Simultano tolmačenje - Oprema - Zahteve\);](#)

[ISO 20108:2018 \(Simultano tolmačenje - Kakovost in prenos zvoka in slike - Zahteve\);](#)

[ISO 22259:2019 \(Konferenčni sistemi - Oprema - Zahteve\).](#)

Ti standardi vsebujejo pomembne zahteve tako za kakovost in prenos zvoka ter slike do tolmačev kot tudi za opremo, ki mora biti nameščena v kabinah.

AIIC je prav tako sodeloval pri razvoju [ISO 24019:2022](#), javno dostopne specifikacije za uporabo platform za simultano tolmačenje, ki se uporabljajo za storitve simultane tolmačenja pri tolmačenju na daljavo.